# Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar, 4. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Handrit bókarinnar um Kína

## Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-13, Örk 1

**©Borgarskjalasafn Reykjavíkur**

~~Að höggva letur í stein, leggja á hann~~ pappír, og mála hann svo með svartkrít, og fá letrið panna á pappírinn, svo og notkum stimpla

## Prentlistin.

Að höggva í steina og búa til „rubbings" af því (pappír er látinn á ~~at~~ það sem úthöggið er og svo núið með svartri eða mislitri krít), og notkum stimpla var upphaf ~~prentlistarinnar í Kína~~. Hinn elsti úthöggni steinn er minnisvarði Yüs Keisara, hins mikla, (2205-2198 f.K.) á tindi ~~Kou Fou~~ Kú Fú í Hing ~~Shan~~ Sam, sem er eitt af hinum fimm helgu fjöllum í Kína.

Yüs

Næst-elstu, og kunnari, eru stein-trumburnar (drums) frá ~~Shou~~ Tsó? Tímabilinu, gerðar á stjórnarárum Hsüan's Keisara (827-782 f.K.) það voru alls 10 trumbur, er ~~fundust~~ fundust á víðvilgum ~~mörgum~~ mörgum öldum síðar eða á T'ang-tímabilinu. Þær eru nú við innganginn í musteri Konfúsíusar í Peiping.

minnismerki þessara tegundar

Hsyan's

Þessu næst koma „steinritin" (~~stone-classics~~), sem gerð voru til prentunar. Þau voru 46 töflur, hver 10 fet á hæð og 4 fet á breidd.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar og Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Það er í frásögur fært, að þegar töflur þessar voru reistar í ~~kaskóla~~ höfuðborg~~ninni~~inni, hafi fólk streymt að úr öllum áttum, þúsund manns á dag, til að ~~gera „rubbinga~~ leggja pappír á þær, er var svo nýjum með svartkrítuðu, svo sem bækur. Þessi „steinrit" voru lögákveðin til prentunar, áður og jafnvel eftir að farið var að nota kopar- og tréje-~~blöðkur~~ töflur í þessu skyni. Hinar eldri ~~blöðkur~~ töflur voru notaðar prentum ~~var~~ sívari hluta 6. aldar. Þá voru margar samanir fyrir því, að prentað var á T'ang-tímabilinu, en þá var prentum bæði ~~erfið~~ torveld og dýr. Á því tímabili ljét ríkið prenta dagblað.

Prent~~blöðkunar~~töflurnar á T'ang og Sung tímabilunum voru venjulega úr tréje og voru í þær notaðar döðlu-~~jujube og persimmetræ~~ perum og jujubetré. Stundum var koparr notaður.

Laust þá var fyrst farið að nota ~~breyfanleg letur (movable type)~~ prentletur á Sung-tímabilinu (960-1126). Árið 1041 var „bómullarfata-maður" þ.e. almúgamaður, að nafni Pí Sheng, er

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

[~~vaxi blandinn~~ ?

77
100

fann upp ~~freyfanlegt~~ laust letur. Hann notadi í þar [~~vexadan~~] leir, sem vax var voris á. Nokkrum árum ádur var fyrsta alfrædibók ritud í Kína og var 1,000 bindi. En Jung-lo Keisari (1403-1424) lét safna til hinnar stærstu alfrædibókar sem til er, en hún var 11,995 bindi og skiptist í fjóra höfudkafla: Sivareglur Konfúcíusar, Sögur, Heimspeki og Bókmentir, ~~upp-leitt~~ ~~og telst þar med~~ er hún sitt hvort nefnda sér stjarnfræði, landafræði, læknisfræði, trúarbrögd, listir og idnir.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

# Fræðsla eða fræðslumál.

Eldum saman hefir mentun Kínverja verið eftir snildi og anda Konfúsíusar. Þegar Kínverskur drengur var fimm ára gamall, valdi faðir hans honum Kennara. Hann var látinn hneigja sig í lotningu til jarðar, „Ká-tá", fyrir Kennara sínum og því næst fyrir „minningartöflu" Konfúsíusar, sem talinn hefir verið „göfugasti Kennari 10,000 mannsaldra". Eftir þessa stutta en alvarlegu athöfn var næst heimtað af drengnum, að hann lærði „Hin sígildu þrjú orð", „þúsund merkja (orða) ritgerðina" og „Hundrað ættarnöfn". Fyrsta bókin er rituð með mörg hundruð setningum, sem ekki eru lengri en þrjú orð hver, en innihald þeirra er torskildasti siðalærdómur og heimspeki. Tjórar fyrstu setningar bókarinnar hljóða:

Þegar menn fyrst fæðast,
er eðli þeirra gott,
þótt allir sjen eins að eðlisfari
skiptast þeir eftir ~~vengjum mynduðum~~ hátterni og venjum.

(Þ. e. skiptast eftir vilja)

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar á Þingvallavatni

Drengur fimm eda sex ára getur varla skilið svo fungar setningar. Hin eina, sem hann getur og verður að gera, er að læra hverja einustu setningu utanbókar, án þess að hafa hugmynd um merkinguna, (þegar árin líða fer hann fyrst að meta hana). Kennarinn hafði takmarkalaust vald yfir lærisveini sínum. Til samanburðar um það, að hann sjé að læra, fer hann með allt upphátt; dagin eftir verður Kennarinn að hlýða honum yfir. Hið minnsta merki um eftirtektarleysi eða vankunnáttu er talin nægð ástæða til alvarlegrar aðfinslu Kennarans eða jafnvel til nøtkunar vandarins, því ~~það er sagt~~ er sagt í Kína: „Að vera ekki strangur Kennari, er að vera vondur Kennari". Nemandinn verður að sýna einbrigna virðingu og hlýðni. Frá upphafi er brýnt fyrir honum, að Kóllum Kennarans sje hinn finnta í röð hins dýrgrasta í tignunni, þannig: Himinn, Jörð, Keisari, Foreldrar, Kennari.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Eftir ~~Samkvæmt~~ gamla fyrirkomulaginu þurfti almenningur ekki bókmenntum. Það var talið ~~altið~~, að andinn þyrfti að upplýsast, en af líkamanum veri ~~varði~~ far um að gæta sín sjálfur. Þess vegna voru engar íþróttir né leikfimi iðkuð, og sá hefði verið talinn verja tíma sínum til lítils gagns, sem tekið hefði upp á slíku. Þótt allaf væru til hermenn, litu fræðimenn til þeirra með fyrirlitningu, í anda Konfúsíusar, sem trúði á andlega yfirburði.

Námsgreinar voru: Kínversk saga, læknisfræði (~~meðala~~lyf), stærðfræði, stjörnufræði, bókmenntir og heimspeki Konfúsíusar. ~~Sama sem~~ Nær ekkert var lært um Vesturlönd, þeir vissu jafnvel ekki, að þau væru til sem sjérstök og sjérskilin menningarlönd, sem dæma má af fyrstu kynningu af þeim, því að undantekningarlaust allir útlendingar voru kallaðir „~~skrælingjar~~ villimenn" (~~barbarar~~). Hinn gamli Kínverski fræðimaður

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

helgadi allan sinn tíma og krafta kunnáttu í „~~The Confucian Analects~~" Frá Konfúsíusar, „~~The Works of~~ Ritum" Mengsíusar, „~~The Book of Poetry~~" Ljóðabókinni, „~~The Book of Rites~~" Siðabókinni og ótelj-andi skýringum hinna sígildu rita. Hann tileinkaði sér Konfúsíus og rökfræði hans af jafn-mikilli virðingu og settu áformi og skólaspekingar miðaldanna í Evrópu dýrkuðu Aristóteles og rökfræði hans. Eftir margra ára óþreytandi undirbúning bauð Kínverski fræðimaðurinn sig fram til samkeppni í prófi, er ríkið hélt. Þessi próf voru haldin með ákveðnu millibili. Sá, sem stóðst prófið, var útskrifaður og fjekk embætti, og var tign þess komin undir úrslitum prófsins. Bezta próf var „~~Chuang~~ Tsjuang Juan", en hitt verstu „~~Hsin~~ Sien Tsai". Þannig var það fram á daga stjórnarbyltingarinnar, að hver embættismaður var jafn-hliða fræðimaður, sem hafði fullnaðarpróf, og hver sem hafði fullnaðarpróf, varð að sjálfsögðu embættismaður. Vegna þess var

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

hver drengur hvattur til að vera iðinn við lærdómsinn og alltaf áminntur um, „að til vorra hús byggð úr skíra gulli í bókum", og „að í bókum lifir fagran konur með andlit eins hvít og jadi (grænsteina tegund).

Með hrunni einangrunarinnar um miðja 19. öld, sem byrjaði með ósigri í vopnaviðskiptum við Breta, Frakka og að síðustu Japana, skildist stjórnendum Kínverska ríkisins, að mörgu yrði að breyta í landinu til þess að semja það eftir hinn nýja viðhorfi. Þessi gerbreyting átti sér stað í tvennu lagi. Á fyrra tímabilinu hjéldu fræðimennirnir dauðahaldi í þá skoðun, að ekkert væri að læra af hinum fyrirlitlegu villimönnum annað en hernað, en Kínverskt heimspeki, bæði góð og fræðilegt og stjórnlegt, væri fremst í heimi. Vegna þessarar skoðunar var komið á fót hernaðarskólum og vopnabúrum með nútíðarfræði.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ungir námsmenn voru sendir til Vesturlanda til ~~at~~ þess kynna sjer hernað og tilbúning vopna (smíð) en menn~~ingarlegt~~ tamál og stjórn~~mál~~arfar ~~yfirkomulag~~ hjelt óbreytt. Annar tímabili hófst með ósigri Boxaranna árið 1900. Uppreisn Boxaranna var síðasta ~~en á-~~ ~~rangurslausa~~ tilraun af kínverja hálfu að útrýma vestrænum á-hrifum úr landinu (en varð árangurslaus.) með valdi. Hið skjóta hrun hinnar ósigur-sælu tilraunar, jafnhliða þeirri refsingu, er vestræn völd lögðu á land og þjóð, ~~sjerstak~~ kærasta fólu af lotum ~~augu~~ ~~Kú~~ Ku ~~Hsi~~ Sy Keisara og ráð-gjafa hans ~~fyrir~~ heim samninn um það, ~~þeim samleik~~, af óhjákvæmilegt væri að endur-skoða frá rótum fyrirkomulag ráðsins og stjórnmála til þess að afstýra ~~ef eigi~~ -stríði þjóðarinnar. ~~eða ekki að~~ ~~vera háski búinn~~ (háska þeim, er vofði yfir). Hið fyrsta, sem gert var til fram~~fylgingar~~ kvæmdar þessari stjórnarstefnu, var ~~aðr~~ afnám hinna fornþögu ríkisprófa, ~~og~~ en tekið upp í þeirra stað nýtt kerfi

Einkasafnið Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

skólar að ~~[illegible]~~ hætti Vesturlanda. Þeši mikla breyting átti sér vard ~~[illegible]~~ stað í byrjun tuttugustu aldar.

Eftir nær því fjöurtíu ára nýtízku skipun á mentamálum, hafa orðið miklar framfarir, að því leyti, að lærdómur er yfirgripsmeiri og útbreiddari, þótt allur almenningur sjé enn ómentaður ~~[illegible]~~. Nú eru til um 80 háskólar og æðri mentastofnanir, ein rannsóknarstofnun, „Academia Sinica", mörg hundruð mentaskólar, og barnaskólar svo að þúsundum skiptir ~~[illegible]~~ um allt landið. Hjer fer á eftir yfirlit um ~~yfir~~ kríversk mentamál eins og þau voru fyrir þrem árum.

Hin æðsta stjórn fræðslumála er í fræðslumálaráðuneytinu, og er ráðherra og tveir vara-ráðherrar þar æðstir. Í ráðuneytinu eru margar deildir, og eru helztar þeirra: Deild hærri mentunar, deild almennrar mentunar og deild þjóðfjelagsmentunar. ~~(Social)~~.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Hin sívaxandi deild sjér um fræðslufulltrúinn og umsjónar-kennslu í bókasöfn, almenn söfn og listir, almennar skemmtanir, umbætur sjóðarvenja, hátta, útgáfu alþýðlegra bókmenta fyrir ~~fólkinu~~ almenning og fræðslu barna, sem er andlega og líkamlega ábótavant. Sjérstök skrifstofa sjér um útgáfu og sjóðinn ~~fræðslubóka~~, og ákveðin sérfræðileg þekking og náms rjett orð eða merki fyrir hvers konar vísindagreinar. Í hverju fylki er fræðslumáladeild, og annast deildarstjóri um fræðslumál fylkisins. Í hverju hjeraði ~~er~~ er fræðslumálaskrifstofa og umsjónarmaður, er deildarstjóri fylkisins ~~á~~nefnir til.

Er það mjög til fyrirmyndar.

Markmið kínverskrar menntunar er talið þrenskonar:
1. Að efla sjóðvernistilfinninguna, ~~og~~ lifga og gleða sjóðaranda fólksins, að halda lifandi kínversku menningu, að þroska siðferði og ~~hinn~~ líkamlegan þrótt sjóðarinnar, að útbreiða nýtízku vísindaleg þekkingu og ~~rækta~~ efla

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

fagurfræðilegan smekk.

2. Að efla lýðveldið með því að ~~leggja áherslu á~~ ástunda þjóðfjelagslegar dyggðir, svo sem löghlýðni og hollustu; að ~~temja~~ temja skipulagshæfileika og brýna fyrir þjóðinni samheldni og samvinnu, að breiða út stjórnarfarsþekkingu og ~~út~~skýra fyrir fólkinu hina sönnu merkingu frelsis og jafnaðar.

3. Að ~~efla~~ bæta efnahagsinn með auknum framleiðslu og vinnu, að kenna að nota vísindin í þágu hversdagslífsins og að ~~út~~skýra fyrir almenningi gagnkvæm tengsl og samræmi í hagsmunum ~~hinna ýmsu~~ stéttanna.

Hin ríkjandi skólalöggjöf er byggð á skólalögum, er ríkisstjórn birti og samin var af fræðslumálaráðaneytinu 1932, ~~með nokkrum endurbótum~~. Taflan er þannig:

| Aldur nemenda. | Skólar. |
|---|---|
| 6 - 10 | Neðri bekkir barnask. |
| 10 - 12 | Efri " " |

Einkaeigandi Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

| | |
|---|---|
| 12-15 | Kvöldbekkir mentask. |
| | eða " " iðnskóla |
| 15-18 | Efri " mentask. |
| | eða " " iðnsk. |
| | eða Kennaraskóli |
| 18-23 | Háskóli „college" eða |
| | Technical Coll. |

Árið 1935 birti ríkisstjórnin bráðabirgða-reglugerð um skólaskyldu, sem kaat svo á, að innan tíu ára aðra allir veraldsir og skipandi: þessari áætlun átti að koma í framkvæmd í þremur áföngum:

Grskil 1. frá ágúst 1935 til júlí 1940 verða öll eldri börn, sem ekki eru læs, og börn á skóla-aldri að ganga eitt ár í skóla; barnaskólar verður að hafa í hverju fylki og bæjarumdæmi.

Grskil 2. frá ágúst 1940 til júlí 1944 verða öll börn á skóla-aldri að ganga tvö ár í skóla; barnaskólar verður að stofnsetja í samræmi við það.

Grskil 3. frá ágúst 1944 verða öll börn skólaskyld í fjögur ár.

Bókasafnið Bjarna Benediktssonar © Borgarbókasafn Reykjavíkur

Árin 1936-37 veitti ríkisstjórnin 3,847,000 dollara og fylkisstjórnirnar til samans 12,000,000 dollara þessu til framkvæmda.

Barnagarðar („Kindergarten") taka við börnum innan sex ára aldurs. Æfingaskólar og barnaskólar undir stjórn kennaraskóla hafa einnig ~~sína~~ sérstaka barnagarða. Sömuleiðis hafa einstakir menn og trúboða félög slíka. ~~barnagarða~~ barnagarða „Kindergarten". „Kindergarten" eru fáir í hlutfalli við þörfina.

Barnaskólarnir í Kína eru ~~af~~ starfrækt ~~víðsvegar~~ víðsvegar á Vestur-löndum, en auk þeirra náms-greina, sem þar eru algengustar, er kennd borgararéttindi. Í þeirri náms-grein er fólgin kennsla í siðfræði og heitum, ~~og framkvæmd~~ bæði ~~sem~~ barna og fullorðinna — og alveg sérstaklega lögð á þróttmannleg framkomu, enda eru hinir ungu barnaskólar í Kína ~~valdir~~ mjög góðir. — Engin trúarbrögð eru kennd þar.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Árin 1936-37 veitti ríkisstjórnin 3,847,000 dollara og fylkisstjórnirnar til samans 12,000,000 dollara þessu til framkvæmda.

Barnagarðar („Kindergarten") taka við börnum innan sex ára aldurs. Æfingaskólar og barnaskólar undir stjórn kennaraskóla hafa einnig ~~sína~~ sérstaka barnagarða. Sömuleiðis hafa einstakir menn og trúboða félög slíka. „Kindergarten" og barnagarða eru víða í hlutfalli við þörfina.

Námsgreinar eru: söngur, sögur og kvæði, leikir, þjóðfjelags- og náttúrufræði, líkamleg vinna o. fl.

Barnaskólum er skipt í yngri og eldri deildir; hin fyrri er 4 ár, en hin síðari 2 ár. þar getur verið skilnaður á. Námsgreinar eru: borgarafræði, alþjóðarmálið (mandarín) náttúrufræði, þjóðfjelagsfræði, reikningur, listir og handavinna, leikfimi og söngur. Kennslustundir á viku frá 18½ kl. til 23 stundir í efstu bekkjum.

Menntaskólar hafa sex ára nám. þar er tekið í tveim áföngum, sem hvor um sig er þrjú ár, Kalladir

Einkasafn Barna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kallaðir yngri deild og eldri deild.
Námsgreinar yngri deildar eru: Borgarafræði, leikfimi, kvenska, enska, stærðfræði, lífræði og heilsufræði, grasafræði, dýrafræði, eðlisfræði, efnafræði, saga, landafræði, listiðn, teikning og tónlist. Kennslustundir á viku 32.
Eldri deild: Borgarafræði, leikfimi, hernaðfingar, rökfræði, kvenska, enska, stærðfræði, lífeðlisfræði, eðlisfræði, efnafræði, kvensk saga, mannkynssaga, kvensk landafræði, almenn landafræði, teikning og tónlist. Kennslustundir á viku eru 30.

Undir hina eðri fræðslumálastjórn heyra einnig starfsgreinaskólar og kennaraskólar. ~~Þá nefna: iðnskóla, landbúnaðarskóla, verslunarskóla~~
Af hinum fyrnefndu má nefna iðnskóla, landbúnaðarskóla, verslunarskóla, hússtjórnarskóla. Námsgreinar kennaraskóla eru í viðbót við ofangreindar mentaskólanámsgreinar: uppeldisfræði, uppeldisleg sálarfræði, kennsluaðferðir, skólastjórn, ~~kennsluaðferðir~~, kennsluæfingar, prófaár og málingar.

Þetta á vríst at falla burt.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

§ Á kinverskum háskólum ~~eru~~ ~~ekki eldri en frá lokum síðustu aldar~~ eru ýmsar deildir, svo sem ~~á~~ náttúruvísindadeild (~~science~~), heimspekideild, lagadeild, verzlunardeild, fræðslumáladeild, læknadeild, vjelfræðideild, landbúnaðardeild o.s.frv. Samkvæmt háskóla-reglugerðum, sem nú eru í gildi, verður hver háskóli að hafa minst þrjár deildir, og verður ein þeirra að ~~vera~~ kenna annaðhvort náttúruvísindi (~~science~~) landbúnað, vjelfræði eða læknisfræði.(!!!) Þetta er gert til að stemma stigu fyrir hinni fyrri stefnu háskólaráða, að ~~upp~~hefja lærdóm um mannleg fræði (~~hugvísindi (subjects)~~) á kostnað náttúruvísindanna (~~náttúruvísindanna (natural sciences)~~).

Sjá næsta blað.

~~Það, sem liggur til grundvallar þessari stefnu, er án efa sú skoðun, ~~vaknuð~~, að ef "economic productiveness" verður ekki aukin með hjálp vísindalegrar þekkingar, mundi þjóðinni aldrei takast að ~~taka sjer sæti meðal annarra~~ standa jafnfætis ~~annarra~~ öðrum menningarþjóðum heimsins. Þessi nýja áherzla,~~

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

(sem lögð er)
á vísindalega fræðslu þarf ~~sína~~ tíma til að bera hinn eftirvænta ávöxt, en án efa er hún spor í rétta átt. ~~Íslendur er einnig langtum meira í landi eins og Kína.~~

Það, sem liggur til grundvallar þessari stefnu, er án efa sú skoðun, að þjóðinni muni aldrei takast að standa jafnfætis öðrum menningarþjóðum heimsins, ef ekki verði aukin efnaleg framleiðsla með hjálp vísindalegrar þekkingar. Þessi nýja og markvissa ástundun, sem lögð er á vísindalega fræðslu, þarf tíma til þess að bera eftirvæntan ávöxt, en vafalaust er hún ómetanlegt spor í rétta átt.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

# Fjölskyldan.

Gamall, kínverskur málsháttur segir: „því fleiri synir, því meiri blessun." Þessi málsháttur tilkar þá skoðun Kínverja, að hámark mannlegrar hamingju ~~verði~~ sé að eiga sem flesta afkomendur, er allir byggju undir sama þaki. Sú fjölskylda, er átti því láni að fagna, að finna ættliðir lifðu og hrærðust á sömu dagstofunni, var ~~aðlin~~ talin mjög öfundsverð. Þar sem höfuð fjölskyldunnar er faðirinn, var það talið óhjákvæmilegt, að eiga að minsta kosti einn son, sem gæti haldið við dýrkun forfeðranna. Jafnvel Mencius sagði: „Til er þrennskonar ræktarleysi við foreldrana, og verst af því er, að deyja án þess að láta eftir sig son, er haldi ættinni við á jörðunni." Samkvæmt þessum kenningum spekinganna varð það ~~ólíkt~~ eitt hið alra naðsynlegasta hlutverk eiginkonunnar, að ala helst sem flesta sonu, alveg án hliðsjónar til kjara hjónabandsins. Ófrjósemi af þessu leyti var talin lagaleg og siðferðisleg ástæða fyrir manninn til þess, að taka sér hjákonu. Ef sökin reyndist mannsins megin, varð endirinn sá, að kjörsonur var tekinn og átti hann helst að vera náskyldur bóndanum. Sem dæmi þess, hve ~~hlýð~~ sú skylda er talin að halda ættinni við, er sagan um Konfu-

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar. Borgarskjalasafn Reykjavíkur

sinu-leiðtoga einn, er uppi var á 17. öld. Þegar hann var orðinn aldraður, fór hann að leita bróður sins, sem enginn hafði frétt af í mörg ár, í þeirri von, að hann kynni að liga son, þvíat honum sjálfum hafði ekki ortið sonar auðið. ~~auðnazt það~~. Hann lagði af stað út í algerða óvissu, því at hann vissi alls ekki ~~hann sinni~~, hvort bróðir hans væri enn á lífi. Hann átti heima í Szechuan-fylki, sem er hið allra erfiðasta yfirferðar í öllu landinu. Þar er fjöldi af geigvænlegum fjöllum og straumhörðum ám, sem hann varð yfir að komast. ~~yfir~~. Ofriður var í landinu, og jók það erfiðleikana. En hann óttaðist ekkert og lagði af stað út í blaðinu. Hvar sem hann kom, festi hann auglýsingar á borgarhliðin og veitingastaðina. Þannig hélt hann óþreyjuður áfram í mörg ár, og hafði ferðazt þúsund enskra mílna, sem er óraleið, þegar mið er við leiðina ~~ekið er tilbúit tíð~~ farartækja. Eitt sinn bregður hann sér afsíðis og skilur regnhlífina sína eftir við vegginn. Bróðursonur hans, sem átti leið þarna um, kom auga á regnhlífina og kannaðist við nafnið á henni. Þannig kom gamli maðurinn á heimili bróður sins, sem nú var dáinn. En takmarkinu var náð, því at hann hafði fundið afkomanda forfeðra sinna.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þessi mikli áhugi fyrir ~~sonum~~ sonaríqn á rót sína að rekja til hinnar gömlu forfeðradýrkunar. Kínverjar trúa því, að andinn sé eilífur, og þarfnist í öðrum heimi ýmislegs, sem ~~afkomendur~~ niðjar hér á jörðu verði að koma til hans. Þeir trúa því einnig, að andar forfeðranna haldi áfram að láta sér annt um velliðan afkomenda sinna. Nafn hvers ættföður eða móður, sem deyr, er grafið á aflangar trétöflur, og á andinn (á einhvern hátt) að vera tengdur við þær. Þessar töflur eru svo annaðhvort látnar í ~~kess~~ akvedinn musteri eða sérstakan sal á heimilinu, sem er kallaður „forfeðradýrkunar salurinn". Þar eru fórnir á dögum, sem til þess eru sérstaklega ætlaðir. Við slík tækifæri er brennt rauðum kertum og reykelsi. Allskonar sælgæti og mat er fórnað, ~~sérstaklega~~ einkum þó uppáhaldsréttum hinna framliðnu. Segja margir, ~~sem mark má taka á~~ meðmenn í fullri alvöru, að eftir slíka fórnfærslu verði maturinn algerlega bragðlaus. Allir afkomendur hneigja sig til jarðar, „ká-tá", og að endingu er pappírspeningum brennt. Þeir eru ~~búnir til~~ gerðir úr tinpappír, í nokkurskonar öskjulögun. Er ~~þau~~ tilbúningur þeirra oft aðalstarf margra hefðarkvenna. ~~að búa þetta til~~

~~Í fyrndinni létu Kínverjar búa til eftirlíkingar af öllum þeim munum, sem~~

Í þessi

Borgarskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kafli á ~~Koma í bókinni ??~~

~~Þeir höfðu í kring um sig í lifanda lífi. Munir þessir voru síðan látnir í gröfina með þeim framliðna, til þess að hann gæti haldið áfram samskonar lífsvenjum og hér á jörðu.~~

~~Svipaðan sið höfðu norðanir forn~~ ~~eins og kunnugt er~~.

Nú á dögum fullnægja kinverjar þessari þrá sálarinnar með því, að gera eftirlíkingar úr pappír af öllum hugsanlegum hlutum milli himins og jarðar. Einu sinni varð mér mjög starsýnt á skrauthýsi úr marglitum, glitrandi pappír, tíu feta hátt og tuttugu feta breitt. Í því var fatnaður, húsgögn, borðbúnaður, þjónar, burðarstólar, bátar, kerrur og síðast sá ég, mér til mikillar skelfingar, stóran bíl rétt niður við hliðið! Rétt á eftir var öllu brennt á báli, svo þar er leiðin til að láta þetta berast inn í annan heim. Svona munir eru sendir til hins látna skömmu eftir andlátið, en er fram líða stundir er aðeins fórnað mat, og pappírspeningum brennt.

Það er almennt talið, að áhrif Konfúsiusar hafi valdið hinni almennu útbreiðslu forfeðradýrkunnar, sem lýsir sér aðallega í ræktarsemi við foreldrana, árlegum ferðum ættingjanna til grafa forfeðranna til að hirða um þær, og stofnun sérstakra musteria eða sala

Einkaeignir Ólafíu Benediktsdóttur á Borgarskjalasafn Reykjavíkur

fyrir forfeðradýrkun.

~~Nú spyr margur forvitinn, hvor~~ orsök mun vera til ~~at~~ öllu þessu. Margir hafa brotið heilann um það og hefst einn merkur kínverskur nútíðarrithöfundur að þeirri niðurstöðu, ~~at þat mun vera vegna þess~~ astaðar mun vera, at Konfúsius sjálfur var föðurlaus. Hann var óskilgetinn, og vildi móðir hans ekki segja honum, hver faðir hans var. Faðir hans var dáinn áður en hann fæddist. Það var ekki fyr en eftir dauða móður hans, at gömul kona sýndi honum gröf föðurins, og lét hann þá jarða foreldra sína saman annarsstaðar. „~~Hefði~~ Hefði faðir Konfúsiusar verið lifandi, þegar hann var barn, hefði slíkur óþintýrablær ekki ofizt inn í hugmyndina um faðernið, og hefði faðir hans verið lifandi, eftir at hann óx upp, ~~hefðu~~ mundu afleiðingarnar hafa orðið enn óheillavænlegri. Hann hefði auðvitað séð með eigin augum breiztkleikta hans og hefði af líkindum fundist erfitt at halda boðorðið um eindregna ræktarsemi". En hver sem orsök þessara kenninga hefir verið, hafa þær orðið at hyrningarsteini borgaralegs lífs og stjórnmála Kínverja. Konfúsius sagði: „Ræktarsemin [illegible] ekki

Þetta kemur í kaflann um fjölskyldunna 120 a
bls. 120.

Hvernig ~~sem sem~~ sem þessi mikla aðtrækni í Kína er til komin, og hvort sem markið hennar úpphaflega hefir verið, og hvort sem Vesturlanda fjöldinn gerði sér hún betur eða verr, á verður af viðurkenna tvennt: 1) þótt hægt sjé að gera foreldrum sínum meiri vanvirðu en þá að deyja út án þess að eiga afkvæmi, er það þó ~~ef rjett er á litið~~ nálægt liðamarki náttarleysis við foreldra, ætt og föðurland að deyja út án þess að eiga afkvæmi. 2) þessi aðtrækni tryggvi Kína fjölda af ækumönnum og alla þá blessun, sem leiðir af hagþaldri skiptingu fólksins eftir aldri. Það verða ekki aðeins til nýjir menn til að taka við stöðum hinna eldri, heldur einnig til að smíðast af nýjum viðfangsefnum. ~~Þannig~~ Til dæmis sendi Norður-Kína fyrir á öldum og hjélt áfram að senda síðeldan straum af landnemum til fjöðfjelaganna í Suður-Kína, uns áhrif Kínverja voru orðin þar yfirgnæfandi; ~~og~~ Norður-Kína lagði Suður-Kína undir sig og hjélt auðvitað stöðugt

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þessu landnámi áfram eftir það.
~~Þannig~~ Á þessum hætti hefir byggðin stöðugt farst út. Þeir hafa byggt Innri-Mongólíu á síðari ~~árum hafa~~ árátugum hafa Kínverjar t.d. byggt stórsvæði í Tíbet, og stofnað um 30 miljóna nýlendu í Mansjúríu, svo að það má nú heita alkínverskt land. Og nú hefir svo margt Kínverja setzt að á Austur-Indlandi, Austur-Indlandseyjum og á eyjum Kyrrahafs ~~eins~~, að þar minnir á byggðina ~~austanvert eins og það var á~~ Suður-Kína ávöxt en Norður-Kína lagði landið undir sig.

~~Fyrir þjóð eins og~~ Kínverjar ~~sem~~ geta lifað og unað vel hag sínum á öllum ~~slíkum~~ beltum jarðarinnar – margt af Kínverjum hefir t.d. ~~kvænzt~~ valið sér kristaðar af frjálsum vilja í Murmansk, norðaustur af Finnmörk. ~~sem~~ Alkristaðar geta þeir hagað sér eftir ~~kringumstæðum~~ staðháttum í hverju sem er, ~~og hvað starfshæfni og kröfur til lífsþægindanna snertir~~ þeir eru samkeppnisfærir við hvaða þjóð sem er og halda takmarkalausri tryggð og hollustu ~~þess~~ við land sitt og þjóðlegu menningu. Er þessi þjóðgum og útbreiðsla

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kínversku þjóðarinnar því afl, sem ekkert þar stöðvað. Engiinn ~~burðarlegir ósigrar~~ óþigur í hernaði, heldur einungis svik við hina þjóðlegu menningu, getur komið Kínaveldi á ~~Koll~~ Kné.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

kennd vegna heimilisins og hversdagslífsins. Hún er kennd, svo að virðing sé sýnd öllum foreldrum. Bróðurást og virðing fyrir eldri bróðurnum er kennd þeim yngri, svo að hann elski og virði alla, sem eru eldri bræður. Drottinhollusta er kennd, svo að virðing sé sýnd öllum, sem yfirboðarar eru." Hjer koma vls. 120a, b, c

Það er ef til vill ekki óviðeigandi að geta þess hér, að kínverskar grafir eru mjög ólíkar þeim, sem vér eigum hér að venjast. Legstaðurinn er hvelfing, ofanjarðar, öll ~~sementuð~~ steinlímd, oft fyrir tvær líkkistur. Að framan eru göng inn í hvelfinguna, og fyrir þau er ~~tatin~~ sett hella með grafletri. Oft er svæðið ~~á~~ umhverfis ~~kringum~~ hvelfinguna fallegt, með úthöggnum ljónsmyndum sitt hvorum megin við grafar-munnann ~~munnann~~. Grafhvelfingarnar eru oftast utan í hæðum og fjöllum og í forsælu gamalla trjáa í lundi. Þar sem útsýni er fagurt, eða hinn framliðni ~~kaus~~ hafði helzt kosið að hvíla.

Helztu hátíðir í sambandi við forfeðradýrkun eru þessar:

1. Hátíð hinna framliðnu.
2. Drekaþáskahátíðin.
3. Fimmtándi dagur sjöunda tungls.
4. Vetrarsólhvörf.
5. Gamlaár eða lanterold.

„Hátíð hinna framliðnu ~~er blíðgerð~~, svarar til páskahátíðarinnar, og er venjulega á öðru eða þriðja tungli eftir kínverska...

Eimskipafélag Íslands Bókasafn Bókasafn Borgarskjalasafn Reykjavíkur

tungl-
~~lanar~~ almanaki.

Á þessari hátíð er farið og hirt um grafreitina, hversu langt í burtu sem þeir kunna að vera, eða farið í langar píla-grímsferðir til fjarlægra mustera eins og t.d. á musteranna Pi-tu-eyjunum skammt frá Ningpó.

Ég get ekki stillt mig um að ~~láta fylgja~~ setja hér ofurlitla lýsingu á þessari eyju, sem nýtur svo mikillar vinsælda, að þúsundir pílagríma koma þangað árlega frá fjarlægum fylkjum yfir fjöll og hvirfindi eftir mjóum og bugðóttum götuslóðum og í litlum seglskipum mörg hundruð mílna haf. Margir fara fótgangandi og ferðast nætur og daga til hinna helgu mustera. Hofin eru oftast þar, sem náttúrufegurð er mikil, ekki ósjaldan uppi á efstu fjallatindum. ~~Ríkt~~ Auðugt fólk dvelur oft langan tíma í musterunum. Þar er aðeins eitt jurtafæða, því að samkvæmt kenningum Búddha er ómannúðlegt að deyða það, sem lifir.

„Uppi á eyjunni eru há björg, þakin hinum flökku teinungum vínviðarins, bolir furutrjánna varpa frá sér nýjúkum, hlýjum roða, en limarnar ~~greinar~~ hvíslast á í svalri morgungolunni. Á miðri eyjunni er fjallgarður,

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

krýndur hávöxnum sedrusvid. Af hinum samanflétturu greinum hans leggur grænan og gulan bjarma. Loftid ilmar af angan hýjasinta, lilja og narcissusa, sem breivast út á hinum fríósömu engjum. Þykkir skógarnir glitra eins og med gosbrunnum af rósum, hibiscus blóm brydda lækina, og ilmur sem ír reykelsiskerum stígur til himins.

Á þessari friðsælu eyju gleisar engin stormur, hún er ávallt umvafin saffíra bláum sjó, engin hela nístir blómin, snjór þekur ekki jörðina med hinum hvíta möttli dauðans, hin stálhörðu skot haglsins særa enga grena jurt, og ír hinum þungu, grá skýjum falla engir kaldir regndropar, en hid vatnskennda tungl nærir allar jurtir med sætri dögg, því at þessi eyja er þegursti gimsteinninn í krónu djúpsins."

Þannig lýsir sagnaritari einn Pú-tú-eyjunni, er gyðja miskunnseminnar, Kuan Jin, var borin þangad af ósýnilegum öndum, eftir allar hennar raunir og freistingar, langt, langt frá ætlandi heimi. Það er sagt, ad

Landsbókasafn Íslands © Edgars Dell'Acqua Collection

hún hafi staðið á snarbröttum hamri, hvít og hrein sem lið glitrandi mistur aftureldingarinnar, fórnar höndunum í áttina til himnar upprennandi sólar, tekið hinn ljómandi hringinhring til vitnis, að þessu heiti sína: „Hvaða mátt eða dygð, sem ég vinn eða mér hlotnast hérðan í frá, skal hann einungis notaður til að sefa hinn brennandi sóknuð sorga og girnda" o.s.frv.

Hún neitaði sælu-himnaríkis, til þess að geta hjálpað bágstöddum þessa heims og annars.

Pu-tu-eyjarnar eru helgaðar henni, því hún var gerð Bodhisatva Austurhafsins. ~~[illegible]~~

2. Annur Stórhátíðin er

Drekabáts-hátíðin á fimmta degi fimmta tungls. Sagnarituum ber ekki alveg saman um uppruna þessa gamla hátíðar. [illegible]

Einkaeintak Benedikts Bogason Bergsveinssonar

skoðunar, að hún hafi byrjað með hinni ævisögu, en áranguslausu leit að Ghu Gjen, attjarðarvininum og fræðimanninum, er uppi var einhverntíma á tímabilinu frá 403-221 f.K. Hann vildi frelsa ríkið, en lénsdrottinn hamlaði viðleitni hans. Hann tók sér þetta svo nærri, að hann drekkti sér í ánni Mí-lí í Húnan-fylki.

Þegar þetta fréttist, reyndi fólkið í mesta flýti að bjarga honum, en þó vænt arangurslaust. Þegar öll von var úti um að ná í hann lífs, og ekki tókst að ná í líkið, henti fólkið grjónabögglum í ána í þeirri von, að fiskarnir fengju þá nóg að éta, og létu föðurlandsvininn í friði. Það hélt vörð á ánni og sló í hávaðar málmskífur, til þess að fæla fiskana í burtu.

Það er sagt, að ást fólksins á þessum manni hafi leitt til þeirrar venju, að hafa til minningar um daginn hátíðahöld, og borða þá sérstaklega matreidd grjón, vafin í bambusblöð, í lögun eins og rekrður kvenfótur.

Þenna dag eru óteljandi drekabátar, með öllu hugsanlegu skrauti, á ám um allt landið, nýjög mismun-

Bókasafn Kennaraháskólans / Bókaskálasafn Reykjavíkur

andi að stærð. Oft eru þá háðir Kappróðrar. Það er fögur sjón, að sjá bátana á kvöldin líða eftir ánum og lýsa með ~~allavega~~ litum ljóskerum, til minningar um leitina að ~~Sæu~~ Tsú Guen. Hver getur sagt, að Kínverjar séu ekki tryggir?

3. ~~Fimtánda dag sjöunda tungls.~~
4. ~~Vetrarsólhvörf.~~
5. ~~Gamlárskvöld.~~

Nest er um dýrðir á gamlárskvöld og reyna þá allir, þó þeir séu staddir annars langt í burtu, að vera heima hjá sér. Búðum er lokað í marga daga, og á öllu, sem keypt er eða gefið til nýjársins, verður að vera rauður pappír. Búðir eru opnar allt árið um kring á hverjum degi, nema um nýjárið. Á allar útidyr er límdur rauður ~~um~~ aflangur pappír með stóru, svörtu letri, með málshættum eins og t.d. „friðsemd er til farsældar", „polinmæði er bezta arfleifðin", o.s.frv.

Fyrirkomulag fjölskyldunnar í Kína, eins og það hefir tíðkazt frá ómuna tíð, að margir ættliðir búi í sama húsi, er nú á dögum kallað „stóra fjölskyldan". Það fyrirkomulag hefir sína kosti og ókosti, því fátt er svo með öllu illt, að ekki fylgi nokkuð gott. Í fyrsta lagi er gagnkvæm hjálp í veikindum eða

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur / Bjarni Benediktsson safn © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ef eitthvad óvænt ber ad höndum. Í ödru lagi gagnkvæm trygging gegn atvinnuleysi, þar sem ed allar tekjur renna í einn sameiginlegan sjóð, sem höfud fjölskyldunnar annast um. Í þridja lagi stöðugur félagsskapur, og því enginn ~~ekki~~ einstæðingsskapur.

Eitt, sem einkennir kúnverja, er hin ~~þrotlausa~~ ódagni þeirra ad miðla málum og greiða úr flóknum viðfangsefnum manna á milli med sérstakri lipurð. Á heimili, þar sem margir ættliðir eiga heima undir sama þaki, lærir einstaklingurinn á unga aldri ~~dansku~~ hyggindi og kurteisi, sem hann þroskast í við daglega æfingu, enda verður lipurð og kurteisi ~~þeirra~~ þeim edlileg.

En á hinn bóginn er í fyrsta lagi gagnkvæm tortryggni og deilur, sem gera lífid leitt, þótt ~~efnaðir~~ hagur sé góður ~~velgengni sé~~. Í ödru lagi hattir idjuleysingum vid ad leggja árar í bát og varpa öllum áhyggjum sínum ~~xxx~~ á þá, sem kappsamir og viljugir. ~~xxx~~. Í þridja lagi: barátta um yfirráð á ýmsum svidum innan heimilisins.

Nú er ad koma upplausn í þetta fyrirkomulag, og „litla fjöl-

skyldan", þ.e. maður og kona og börn, að verða í tízku.

Í „stóru fjölskyldunni" ~~b~~verfur einstaklingurinn og verður að hlekk í keðju, sem átti ákveðin upptök, en á að vera endalaus, því hún má ekki slitna af jörðunni. Foreldrar ráða giftingu barna sinna, og þegar dóttir giftist, er talið, að hún sé hlekkur í fjölskyldu eiginmannsins. Það er talin helgari skylda konunnar að þóknast tengdaforeldrum en eiginmanni, enda segja menntamenn, að þeir sem láti kvongast tengdadóttur, og að ekki sé getið um börn, heldur barnabörn!

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur